

הוא ראוני ספריו הנודעים והמעולים הם עיר קסומה, אנשי בית רימון ואהבת נפש. הוא נהנה לקרנות הספרות הישראלית, למרות שיש ביצירותיו כדי להעמידו במרכז העשייה הספרותית בארץ. בניגוד לסופרים אחרים, שמעיין יציר שהחיוניות לא נטשה את יצירותו של בריינסוף.

באחרונה ראה אור ספר חדש שלו — הפוטוגראף הרביעי. ספר זה מביא את סיפורו של בן ירושלים, יליד מאה שאת רים, שהתפקד והפך מרצה-חוקר באוניברסיטה, תוך פיתוח מערכת מורכבת עם שורש נשים — אשתו הראשונה, אשתו השנייה, ובה של השנייה מגישוואה הראשונה. הספר נתקבל במיקלחת צוננת מצידן של כמה מבקרות פמיניסטיות, שראו לא טריוויה עצמן התייחסו לנבדלי-הקורה של הפוטוגראף הרביעי, ומנעו מבריינסוף את הכבוד והוא ראוני, כסופר המתמודד בהצלחה עם התומר והנושאים הספרותיים שבהם הוא מטפל.

הנפשה הפועלת בספר זה, נחמן בן-מנחם, בנו של מנחם מנדל פלקוביץ, הוא יליד מאה-שערים, שפירסם בדרום את עבודת הדוקטוראט שלו על השפעת הלשון הערבית על שירת ימי-הביניים שלנו, ולאחר מכן את ספרו הגדול על המקבילים הערביים בשירה העברית... כותרת הספר, הפוטוגראף הרביעי, משר מעה: "גוף הוא לבוש נאה; היום לזר בשת השמנה קפופה הולך או מבערת, מחר היא משירה מעליה את הקפופה... העשמה של סבא ידעה לאלף את הקפופה שלה, את גוף הבעור... נשמתו של, אבא הצלחה קצת פחות... ואילו את, הפוטוגראף הרביעי..."

נחמן בן-מנחם איבד כבר בצעירותו את הקפופה: "נחמן במשיך להדק את הכיפה הזעירה לבלוריתו כל עוד הוא מצוי בתחומי מאה-שערים. משהוא ער לה על האומרוס המובילו לאוניברסיטה שעל הריהוצפים, הוא מוריד את הכיפה הזעירה..."

באוניברסיטה הוא עושה חייל, עוזר בהערכת צילומים מגניות קאהיר עבור הפרופסור יחזקאל. הוא עושה זאת בביתו של הפרופסור, שם הוא מוזמן לאכול, כחלקיק לשכר עבודה. בבית הפרופסור ישנן שתי נשים. מרי, אשה ארמית גיית — מפעם לפעם גילה עיקבותיו של יחזקאל בחדר השינה של מרי — המבית הלת את משקיהבית, מפני שרעיית הפרופסור נמצאת במיטול בסנטוריום ל-חולי-רות בשווייץ. האשה השנייה היא בתו של יחזקאל, תמר, המתנכרת בהתייחסותה לנחמן.

יום אחד, כאשר תמר ונחמן נותרו יחדים בבית, מפתח תמר את נחמן, עב התקרבותו למישהו כותנה-לילה היתה כמעט שקופה. שירה הקפופה נראו כפי רור. גם המוקי במנה ושוקה ורכיכה. וכיוון שרגליה היו פשוט קמעה, נראו גם שערות ערוותה... "נחמן הנבון נמר לט מחדרה לשירותים, שם הוא מגלה את טעם האוננות, לראשונה בחייו. בפעם אחת שואלת תמר את נחמן: "מדוע רור ערות הידיים שלך?" היא מפתח אותו לנשקה, ואו היא שואלת: "שנעם, אתה מסוגל לעמוד לפני עירום כביום היוולד דך?" אט אט הוא מתפשט, האברו הזקוף הדהים אותה... בסופו של מעשה אומרת תמר: "הרפת אתה, ממכלל שמעמד! גמרת איתו... ועיניה זהרו..."

החוויות חזרו ונשנו על מיטתה של תמר, יום אחר אמרה של שהגיעה לכלל החלפה. הוא יעבור להתגורר עממה בבית רה לתקופת מסוין של כמה שבועות... ואחרי שישה שבועות אמרה לו: "נחמן, זהו זה. אנהני יכולים להישוב על התיי נה..." המיניות היא המרכיב האחד והיחיד של מגעיהם, וכעבור זמן תמר מתעברת. שניהם נישאים ברבנות, בלא צר-מוניה כלשהי.

כאשר נולדה בתם, חמדה, עוברים שניהם לחדר המישפתי שלהם. היא שור לטת ורודה בנחמן, גם בשעשועי המישי גל היתה לעתים קרובות מוציאה אותו מן הכלים... נחמן, הנושא על שכמו את עול הבית ועול לימודיו, מושך את עובר דת הדוקטוראט שלו עשר שנים תמימות.

היושע בריינסוף — הפוטוגראף הרביעי: 127 עמודים; הוצאת יחזקאל (כריכה רכה).

בימי מלחמת השחרור נולד בנו, מנחם, שבוע אחרי שאביו נהרג מפגז ירדני בירושלים. בקיץ שבו נולד מנחם, חוזרת האם משווייץ. הקשר בין האם ותמר יזעזע את נחמן. הוא נכנס למצב של אי-אורנות. הוא חזל לספק את האוהויה של תמר. היא שולחת אותו לרופאים, אך ללא הועיל. בסופו של דבר הם מתגרשים. הסיבה לאי-אונות של נחמן: סידרה של הזיות אודות אביו המת. מנחם מגדל הנג נצחונה. הוא הפך את מיתפת הורע של בנו למיפה פרוחה. הוא הגר את הנשמה האפיקורסית של נחמן. הפכו למת מהלך על שתיים...

אחרי גירושו הצליח נחמן עד מהרה להשלים את עבודת הדוקטוראט שלו, תוך בריחה אל העבודה כאל מקום מילוט. הוא מתנתק בהדרגה מביתו ומבנו, ומעולס-המיון. עד שפגש במרגוטה, עולה חדשה מתוניס, שהיתה נשואה לנוצרי פריסי, סאי התרשעה ועלתה ארצה עם בתה. מרגוט מגיעה לביתו של נחמן ככתבנית. היא הדיפה הגמור מתמר. עד מהרה הם מתאהבים, והבת, פועה, מקבלת ברצון ואהבה את קשרי אמה עם נחמן. מרגוט ונחמן נישאים. בחודש הרביעי להריונה היא מפילה, ובבית-החולים מגלים שלקחה תרופות-הדום. שעות-החול של אהבתם הולך וכלה, תוך גילויי אהבה מרגשים. נחמן נוטל שנת שבתון, כדי להקדישה למרגוט, עד מותה.

פועה, שהפכה בינתיים נערה, מטופלת בידי נחמן. שישה חודשים תמימים היה נחמן נתון במאבק עם עצמו... ויום אחד, כאשר פועה לבשה את אחת משמלות אמה, דימה אותה נחמן למרגוט המתה וחיבק אותה. כאשר ישנו באותו לילה, נדחקה בו כרגיל, וחשה כפעם הריאשונה באברו הזקוף מבעד לשתי ה פינגמות שלהם. אותו לילה הלם נחמן יעמרתו רוכבת עליו והוא מלמף גבה בטעות מעטה, כפי שאהבה... המגע בין האב החורג לפועה מתהדר קהים. חיבוק פה, לטיפה שם. היא תפי

סופר בריינסוף, חיוניות לא נטשה יצירותיו

פה בידו וביקשה טימשיך ללסוף שירה. לשם כך פשמה את החלק העליון של הפינגמה... בפוע ימים לא ירדו ידיהם מקו המיניות... לאחר שלושה לילות כבר שכבו עירומים. הוא שכב כשקפת ונתן לה לעשות בנינו ככל העולה עליו רוחה. וכך, כלי שיכוון אותה, עלתה עליו ברפיכת מיטול דחקה עצמה אליו. העטרה נכנסה לתוך הפתח הסגור בשערי הבתולים...

במשך ארבע שנים חיו האב החורג והבת חיים שכאלה. היא הסתירה את שמתרשם בביתם. היא התחילה ללמוד רפואה, מבלי שדבר ינעם אותם מחיי האישות שלהם: "לילה אחד, לאחר מישי גל ממושך, נתקף נחמן בכאב-חזה עז ובקשיי נשימה... הוא נתקף בלבו. פועה טיפלה בו טיפול מסור, ואט אט הוא שב לעיסוקיו. עד ששבו לאהבה גופותיהם ועברו את אחד משיאי המיניות. התור צאה: פועה נכנסת להריון ומסרבת לה פיל הוולד. היא מציגה עצמה כאחת ש נכנסה להריון מחוי-לנישואין, מאחד מ מחזוריה. ופרי אהבתם בא לעולם — בת. נחמן הופך בתוך הבית לאב מאושר ומחוי לבית לסב מאושר. מטפל בתינוקת ובאמה. כעבור זמן-מה מתפתחת פרי

שיית-אהבים בין הד"ר פועה לד"ר שאול תומר, שקנה לו מניסין בניחוחי-מח מפוככים... היא נישאת לו, ונחמן נותר בבדידותו המזדקנת: "אני נשאר בתוך מרגוט, המדה ומנחם יוצאי-חלצי. אך, למשל, נשארים בתוך יוצאי-חלציים..." הוא מתחיל לשוב לעולם ילדותו, בטיול לים לשכונת מאה-שערים.

יום אחד, בגן-הפעמון, מול הריציון, הוא פוגש בתמר, אשתו הראשונה. הם משוחחים. למחרת הם נפגשים שוב, ור תמר מטיחה בו: "אני מכירה אותך עד לקרביים שלך. לא אתה האיש המסוגל להתאפק מלנצל נערה צעירה ותמימה התולה כך עניינעל... התלילתי שחכתי תה חצי שנה. אני הייתי בטוחה שתשגל אותה בתוך ימי השבועה..." מתברר שב לשם פריטים מטעמה של תמר בלשו אחרי רי כל שהתרחש בין פועה לנחמן, והי סיבה: "רצייתי להוכיח לעצמי שלא אני אשמה באימפוטנציה שלך ובגירושו של נחמן... נחמן עובר סידרה של ריגושים, ומצליח להתגבר על תשוקות המתחדשת לתמר. הוא אינו מתרשם מהאפשרות, ש יציבות מסוגלת להעניק לו עוד עשרים שנות-חיים, ודועך בהדרגה לתוך הירי הוריי. מסקנת-חייו היא: "לפני מי אתה עתיד ליתן דיווחשבון? אני עתיד ליתן דיווחשבון כל עיקר. מי שאינו כעל אמונה אינו חייב דיווחשבון..."

מעלתו הראשונה של הפוטוגראף הרביעי היא בלשונה, שכן זו שוטפת. מעלות נוספות שבספר: הנסיון להתמודד עם עולם הזיותיו ותשוקותיו של גבר ישראלי; עולם שסופרים צעירים, במיפולס הגיל שבין יהושע בריינסוף ויוותם ראזל; מלך, מפחדים. מסיבות השמורות עימהם. להתמודד איתו.

לקרוא, ששכח שמעו של ספר עברי ש קריאתו קולחת, ממתינה חוויה, אם כי הספר אינו מגיע לרמה ולאיות של הדי חשובים שבין ספריו של בריינסוף.

שירה

הכלום והכל

ישנם בני-אדם משועממים, המתעלים מעל יצריהם הבלתי-מסופקים אל עשיית שירים. אלא שאין די בתיעול יצרים בלי תיימסופקים לעשיית שירים, כך ששירים אלה נותרים בבחינת כלום מוחלט. תחורשה זו של תיעול מסוג זה, עולה למיקר רא קובץ-שירים של יאירה גינסור, הנושא את הכותרת מורדים, מפרפרים, קובץ שאין בו מורדים, וכל שנותר בו הם פרפוריה של גינסור.

בחינת של מרכיבי אותן שורות קצור צות, המתחזות לשירים, מגלה עד מהרה גברת הנמצאת אישם בסוף העשור הרביעי לחייה; גיל, שאם מעט כישרון ככותו ליצור שירה נהדרת ומרגשת, בתנאים, כי כישרון ויכולת חשיפה. אלא ששירי גינסור משוללים את אלה וגם את אלה.

השימוש העקר והחלול בתרגילי שירה, כמו "השמש היתה הופחה ישירה לגודל הוודאות...", או "עיתון היה ערות כנפיים לגוף הנעדר..." (ומוטב להתעלם מליד מיטתי משק כנפ עיתון / אין מלאכים אחרים... של יהודה עמיחי בשישה שירים לתמר) מעיד על אינ-אונות השיי רית של גינסור. גם שורות-שיר כמו: "בויקת קצות תרדה על עמדה..." אותה היא מתעלת, "לבין ישות פוליטית ענ" קית... או ניסיונות לשימור המורשת הפולנית, בנוסח: "צו? — פאני פנרי רה, צו? — פאני פנרורה..." ושאר מיני-מוזי-לשון, שכל קשר ביניהם לשירה ממשית הוא יכולת הקריאה של הגב"ג נוסר בשירי משוררות כדליה רביקין ביץ' ויונה וולך, שקנאותה בהן עוברת כחוט השני משורה לשורה בספרונה. פרט נוסף, הוא הנסיון ליצור קצב של חריזה פנימית, אותו היא מבצעת באמצעים גסים כמו: "לדי אילת נעים אי לים. אויל לא יקראו אילים..."

יאירה גינסור — מורדים, מפרפרים; הוצאת הקיבוץ המאוחד: 31 עמודים (כריכה רכה).

איכות שירתה של לאה גולדברג אינה מוטלת בספק, ותיקויות היא ששירה זו לא תיפגם בשל קירבת המקום לסיפור שירה של גינסור. סיפורן זוטא של שירי לאה גולדברג הוא בבחינת קליקה של השירה הארצי-ישראלית. מצויים בסיפורן זה מיטב שירה של המשוררת המנוחה, החל משירה לתמונת אמה, דרך נחש שלי (היה נערי דגול מרבה, / זרזו, דמנה, גבוה, / נשבע נערי לי שבעים ושבעה, / אמר כאבים אבואה...") ועד הנחל שר לאבן

משוררת גולדברג, איילות מול אילים

...כי היא הירד ואני החר, / כי שנינו קרצנו מנצח אחד...". גם המתווך משירי הבן האובד, בהרי ירושלים (איכה תוכל ציפור יחידה / לשאת את כל השמיים / על כנפיים / רפות / מעל לשממה...?) ושירי סוף הדרך (הדרך יפה עד מאוד — אמר הנער. / הדרך קשה עד מאוד — אמר העלם. / הדרך ארוכה עד מאוד — אמר הגבר. / ישנן הזקן לנח כמד הדרך...), קטע מתוך אתבחה של תרזה די מון (אני רוצה כל לילה בחלום / לראותך אותך, אני רוצה לרעד / בהפתח דלתי...), משירי ארץ אהבתי... כנגד ארבעה בנים ומסורר זקן (רבים אינם זוכרים את שמי / ומעטים מאוד / יודעים כי עוד חרוז אחד / נותר לי בשבילם...).

מיבחר שירי לאה גולדברג בספרון זה מעיד על איכותיותה כמשוררת וכאשה, שהיה בכוחה לכתב את מאובי לבה ל-תוך שירה, כמו בשירה סולווג (למה חכיית לי? מה בצע? / ילד שלא נר לך, / נפש פתוחה כפצע, / פצע שלא נגדל. // לב משומר בקרה, זיו נעורים שפגז...), או בשיר אהי, בו כתבה: "השנים פרספו את פני / מוכרון אהי בות / וענודי לראשי חוטי-כסף קלים / עד יפיתי מאוד... בשיר הקצר שובה, אותו חיברה כתשובה על השאלון, לשם מה נכתבים שירים ליריים", כתבה: "ומה לעשות בפוסים במאה העשרים? / וב אילות? / ובאכנים הגדולות / שבהרי ירושלים?"

איהו ערך שירי, מילולי, מחשבתי יש לשורה של שירת גינסור, "לי אילת נעים אילים. אויל לא יקראו אילים?..." לעני מת, "ומה לעשות בפוסים במאה העש" רים? ובאילות...? לאה גולדברג. המרחק בין גולדברג לבין גינסור הוא המרחק שבין שירה לשירובט חלול. הירטרגיה היא, שעצם פירסומו של מלל בעל יומרות שיריות, כמו זה של גינסור, מביא לפיחות בשירה האמיתית ופוגם ב-שורות נהדרות, כמו שורותיה של גולדברג: "אין לך זכות חנינה בעולם. / הכל הופרע, / חלונותיך שבעים בים / ואת אומרת שירה."

לסיכום: סיפורן שירה של גולדברג אינו רק נכס לאהבים הצעירים, שסידרה רה זו מיעדת להם. הוא נכס שמקומו בכל כוננית ספרים.

לאה גולדברג — זוטא; הוצאת הקיבוץ המאוחד וספרית פועלים; 109 עמודים (כריכה קשה בפורמט קטן).